

**ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
У ДЗЕРКАЛІ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ
частина 2**

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Матеріал підготовлено за даними всеукраїнських репрезентативних опитувань, що проводяться Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України в рамках моніторингу громадської думки щодо проблем освіти та заходів з її реформування.

Опитуються не менше 2000 респондентів за вибіркою, що репрезентує населення України віком від 18 років і старше. При цьому застосовується принцип опуклої вибірки, що дає змогу опитувати працівників освіти у квоті, достатній для статистично коректних висновків. Похибка вибірки не перевищує 2,2%.

Для аналізу регіональних особливостей використовується умовний поділ України на такі макрорегіони:

- *Західний* (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- *Центральний* (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- *Східний* (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- *Південний* (Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

В Автономній республіці Крим, м. Севастополі і захоплених сепаратистами окремих районах Донецької та Луганської областей моніторинг проводився до 2014 року.

Розподіл відповідей на запитання **“Як змінився за роки державної незалежності України загальний освітній рівень населення?”** (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.
підвищився	21,9	18,9	22,0	23,4	14,2
не зазнав суттєвих змін	31,7	29,1	33,9	24,3	26,1
знизився	29,4	37,2	28,6	32,8	38,6
важко відповісти	13,8	12,2	11,5	17,4	18,0
мені це байдуже	3,2	2,6	3,9	2,1	3,0

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
підвищився	16,5	17,6	13,3	2,0
не зазнав суттєвих змін	25,1	26,6	22,5	35,8
знизився	36,0	32,2	48,2	41,8
важко відповісти	19,5	20,3	14,2	15,2
мені це байдуже	3,0	3,3	1,8	5,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підвищився	17,2	12,9	14,1
не зазнав суттєвих змін	30,7	26,3	23,2
знизився	27,0	43,5	39,2
важко відповісти	21,7	16,0	18,4
мені це байдуже	3,3	1,3	5,0

Розподіл відповідей на запитання **“Як змінилася, на Вашу думку, за роки державної незалежності України вітчизняна система освіти?”** (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.
зазнала кардинальних змін на краще	17,7	15,1	15,1	21,7	14,1
не зазнала суттєвих змін	32,3	27,9	34,9	32,7	24,3
зазнала змін на гірше	27,5	35,7	26,7	22,3	34,3
важко відповісти	19,6	18,3	19,7	20,3	24,6
мені це байдуже	2,8	3,0	3,6	3,0	2,8

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
зазнала кардинальних змін на краще	13,9	18,7	12,4	2,9
не зазнала суттєвих змін	24,7	23,5	19,8	36,8
зазнала змін на гірше	31,8	31,6	41,4	30,9
важко відповісти	27,7	23,3	24,9	22,1
мені це байдуже	1,9	2,8	1,5	7,4

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
зазнала кардинальних змін на краще	19,3	12,3	13,3
не зазнала суттєвих змін	29,5	25,9	19,0
зазнала змін на гірше	23,4	38,6	35,2
важко відповісти	25,8	21,8	27,4
мені це байдуже	2,0	1,3	5,0

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви оцінюєте якість освіти, яку забезпечує сучасна українська освітня система?” (у %)

	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
висока	10,3	8,9	8,6	8,3	8,1	4,8
середня	51,5	47,5	49,4	52,8	54,6	50,4
низька	22,5	30,5	26,3	25,3	22,5	27,0
важко відповісти	12,5	10,2	12,3	9,3	12,8	15,1
мені це байдуже	3,2	2,9	3,4	4,3	2,0	2,7

Оцінка якості освіти, яку забезпечує сучасна українська освітня система, окремими категоріями респондентів (на момент останнього опитування):

	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти	Учні, студенти	Працівники освіти
висока	5,9	8,0	4,8
середня	52,8	60,0	61,3
низька	27,2	17,3	24,2
важко відповісти	13,5	12,0	9,7
мені це байдуже	0,5	2,7	0,0

Довідково. Розподіл відповідей на запитання “Чи є у Вашій сім'ї (у сім'ях Ваших батьків чи дітей) учні та/або студенти?” був таким (у %):

так, є учні 1–4 класів	20,7
так, є учні 5–9 класів	20,8
так, є учні 10–11 класів.....	8,1
так, є учні закладів професійно-технічної освіти	4,2
так, є студенти закладів вищої (чи передвищої) освіти	12,4
я сам(-а) є студентом (студенткою), учнем (ученицею).....	6,3
ні, учнів чи студентів немає.....	40,8

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
висока	2,6	10,2	0,9	0,7
середня	54,1	44,8	53,0	55,9
низька	24,3	25,7	30,8	27,2
важко відповісти	17,2	15,9	14,2	11,0
мені це байдуже	1,9	3,5	1,2	5,1

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
висока	4,9	4,8	4,8
середня	61,9	49,3	45,2
низька	20,5	29,6	27,4
важко відповісти	10,7	14,7	18,3
мені це байдуже	2,0	1,7	4,3

Розподіл відповідей на запитання *“Чи є доступною, на Вашу думку, для всіх громадян України якісна освіта?”* (у %)

	Вересень 2014 р.		Вересень 2016 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.		Вересень 2020 р.	
цілком так	6,1	33,3	9,5	31,7	5,8	31,3	11,0	43,8	5,5	27,2
скоріше так, ніж ні	27,2		22,2		25,5		32,8		21,7	
скоріше ні, ніж так	33,2	60,0	34,0	58,8	36,8	58,2	32,9	45,2	36,6	59,3
зовсім ні	26,8		24,8		21,4		12,3		22,7	
важко відповісти	5,9		8,1		8,5		9,9		11,8	
мені це байдуже	0,9		1,4		2,0		1,1		1,7	

Оцінка доступності якісної освіти окремими категоріями респондентів (на момент останнього опитування):

	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти		Учні, студенти		Працівники освіти	
цілком так	5,5	30,8	14,7	49,4	9,7	35,5
скоріше так, ніж ні	25,3		34,7		25,8	
скоріше ні, ніж так	37,7	58,9	26,7	40,0	43,5	56,4
зовсім ні	21,2		13,3		12,9	
важко відповісти	9,9		6,7		8,1	
мені це байдуже	0,5		4,0		0,0	

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	25,4	31,3	19,6	35,9
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	60,4	56,7	63,8	54,5
важко відповісти	13,1	9,1	16,3	7,5
мені це байдуже	1,1	2,8	0,3	2,2

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	36,1	26,4	23,1
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	50,4	64,2	58,4
важко відповісти	11,9	8,6	16,0
мені це байдуже	1,6	0,9	2,6

Розподіл відповідей на запитання *“Чи вважаєте Ви, що вітчизняна система освіти розвивається у правильному напрямі?”* (у %)

	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
цілком так	11,1	45,6	8,8	36,3	6,7	35,5	8,4	36,0	10,6	42,2	4,0	26,4
скоріше так	34,5		27,5		28,8		27,6		31,6		22,4	
скоріше ні	19,0	35,5	29,2	37,9	28,8	38,8	25,4	32,5	20,8	26,3	29,2	38,6
зовсім ні	16,5		8,7		10,0		7,1		5,5		9,4	
важко відповісти	17,6		22,7		23,2		28,1		29,5		32,3	
мені це байдуже	1,3		3,1		2,5		3,4		2,1		2,7	

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так)	28,0	33,1	17,5	22,8
ні (скоріше ні + зовсім ні)	41,8	39,0	37,4	33,9
важко відповісти	27,6	24,8	44,5	36,8
мені це байдуже	2,6	3,1	0,6	6,6

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	36,1	23,9	24,0
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	30,8	45,2	34,8
важко відповісти	32,0	29,3	36,4
мені це байдуже	1,2	1,7	4,8

Розподіл відповідей на запитання *“Чи вважаєте Ви, що вітчизняна освіта потребує реформування?”* (у %)

	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
цілком так	35,4	75,6	33,0	75,8	27,9	71,9	33,6	73,9	22,0	64,6
скоріше так, ніж ні	40,2		42,8		44,0		40,3		42,6	
скоріше ні, ніж так	5,6	8,3	5,3	6,6	5,8	7,7	4,8	6,1	5,2	8,1
зовсім ні	2,7		1,3		1,9		1,3		2,9	
важко відповісти	13,3		13,0		17,5		17,4		24,0	
мені це байдуже	3,0		4,4		2,9		2,7		3,3	

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	76,1	65,6	53,6	65,4
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	3,7	10,4	9,8	4,4
важко відповісти	16,4	20,7	34,3	25,0
мене це не цікавить	3,7	3,3	2,4	5,1

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	60,7	70,8	58,8
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	10,3	8,6	6,2
важко відповісти	25,4	19,0	29,8
мене це не цікавить	3,7	1,7	5,2

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви оцінюєте хід реформування системи освіти в Україні?” (у %)

	Вересень 2015 р.		Вересень 2016 р.		Жовтень 2017 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.		Вересень 2020 р.	
цілком позитивно	8,2	37,1	9,0	35,1	4,4	26,3	5,8	31,6	7,9	34,1	2,8	19,5
скоріше позитивно	28,9		26,1		21,9		25,8		26,2			
скоріше негативно	22,8	32,0	25,6	32,7	26,2	34,3	23,3	28,9	19,2	22,2	25,2	26,3
зовсім негативно	9,2		7,1		8,1		5,6		3,0		7,1	
важко відповісти	24,9		28,1		35,8		34,3		40,9		43,4	
мені це байдуже	6,0		4,1		3,6		5,3		2,8		4,9	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	23,6	26,7	7,1	17,1
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	36,7	27,6	34,3	34,3
важко відповісти	34,5	40,9	55,3	39,6
мені це байдуже	5,2	4,8	3,3	9,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	23,3	20,8	15,3
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	28,8	35,6	30,1
важко відповісти	42,8	40,8	47,0
мені це байдуже	4,9	2,8	7,6

Розподіл відповідей на запитання *“Чи вважаєте Ви себе достатньо поінформованим про реформи, які плануються і здійснюються сьогодні в галузі освіти?”* (у %)

	Жовтень 2016 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.		Вересень 2020 р.	
цілком так	6,3	29,5	4,8	31,3	7,7	33,9	4,3	24,0
скоріше так	23,2		26,5		26,2		19,7	
скоріше ні	38,6	59,6	36,0	51,7	32,6	52,6	36,4	59,3
зовсім ні	21,0		15,7		20,0		22,9	
важко відповісти	7,9		10,7		9,5		11,1	
мене це не цікавить	3,0		6,4		4,0		5,6	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так)	30,4	28,3	17,6	11,9
ні (скоріше ні + зовсім ні)	51,0	54,0	68,7	70,9
важко відповісти	9,4	11,8	12,2	9,7
мене це не цікавить	9,4	5,9	1,5	7,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так)	28,7	26,1	18,3
ні (скоріше ні + зовсім ні)	52,9	59,5	62,9
важко відповісти	11,5	10,8	11,3
мене це не цікавить	7,0	3,5	7,5

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитеся до запровадження в Україні ЗНО – зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх шкіл у формі тестування, результати якого є підставою для зарахування до закладів вищої освіти”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, чії члени родини проходили цього року ЗНО
позитивно	53,2	70,2
негативно	17,6	12,1
важко відповісти	27,3	16,1
не чув про таке	2,0	1,6

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Вересень 2014 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.
позитивно	56,7	55,6	60,3	56,6	53,1	53,2
негативно	12,9	19,2	20,0	17,8	19,9	17,6
важко відповісти	24,7	21,1	17,0	23,1	26,1	27,3
не чув про таке	5,6	4,1	2,7	2,4	0,8	2,0

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	55,4	55,4	47,8	54,8
негативно	10,5	19,9	24,0	7,4
важко відповісти	28,8	23,6	27,9	34,8
не чув про таке	5,2	1,1	0,3	3,0

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	62,1	57,9	41,9
негативно	19,3	18,1	15,8
важко відповісти	17,7	23,6	37,6
не чув про таке	0,8	0,4	4,8

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитеся до профілізації старшої школи, що передбачає поділ учнів після дев’ятого класу для поглибленого вивчення окремих предметів або для набуття першої професії (поряд з отриманням повної загальної середньої освіти)?”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти	Серед респондентів, у сім’ях яких є учні та/або студенти
позитивно	67,3	75,8	71,2
негативно	10,0	11,3	9,1
важко відповісти	14,0	12,9	13,6
не чув про таке	8,7	0,0	6,1

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Жовтень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.
позитивно	55,1	55,2	66,5	74,3	75,3	67,3
негативно	14,4	28,4	15,4	7,8	8,4	10,0
важко відповісти	20,5	11,4	12,1	13,1	10,6	14,0
не чув про таке	10,0	5,0	6,0	4,8	5,7	8,7

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	63,3	69,3	64,2	75,7
негативно	4,5	11,7	11,8	10,3
важко відповісти	17,6	13,5	12,7	11,8
не чув про таке	14,6	5,4	11,2	2,2

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	72,1	68,9	62,4
негативно	8,2	9,5	11,7
важко відповісти	9,8	14,7	15,5
не чув про таке	9,8	6,9	10,5

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитеся до запровадження в закладах загальної середньої освіти 12-річного терміну навчання?”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
позитивно	15,6	23,0	17,7
негативно	65,1	57,4	65,9
важко відповісти	15,5	18,0	13,5
не чув про таке	3,9	1,6	2,9

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.
позитивно	12,4	15,2	16,9	16,5	18,0	15,6
негативно	69,3	69,2	60,8	62,7	63,2	65,1
важко відповісти	13,9	12,4	18,5	17,7	16,3	15,5
не чув про таке	4,4	3,3	3,8	3,1	2,5	3,9

Довідково. У 2001–2009 рр. розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитеся до запровадження у загальноосвітніх школах 12-річного терміну навчання?”** був таким (у %):

	Вересень 2001 р.	Квітень 2002 р.	Жовтень 2002 р.	Квітень 2003 р.	Листопад 2003 р.	Травень 2004 р.	Травень 2005 р.	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Травень 2007 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.
позитивно	25,5	16,6	23,5	17,4	16,2	15,5	14,9	12,3	14,5	16,6	14,8	16,4	13,2
негативно	44,8	60,2	59,8	65,6	67,2	65,5	67,8	61,7	55,9	61,4	56,4	58,4	65,4
важко відповісти	23,6	20,0	14,2	14,6	13,4	15,4	15,2	22,2	24,7	18,9	22,6	21,7	18,8
не чув про таке	6,0	3,2	2,4	2,4	3,2	3,6	2,1	3,8	4,9	3,1	6,2	3,5	2,6

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	19,9	19,2	7,4	15,4
негативно	52,1	63,4	76,9	66,9
важко відповісти	20,2	14,6	13,9	13,1
не чув про таке	7,9	2,8	1,8	4,6

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	22,6	15,5	11,6
негативно	63,0	66,2	64,8
важко відповісти	11,5	14,9	18,6
не чув про таке	2,9	3,4	5,1

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитесь до запровадження обов’язкового року передшкільного навчання для дошкільників 5-річного віку?”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти
позитивно	27,9	43,5
негативно	41,1	32,3
важко відповісти	17,6	17,7
не чув про таке	13,4	6,5

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Жовтень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.
позитивно	25,4	25,5	33,3	27,8	31,5	27,9
негативно	42,4	54,3	46,0	43,6	43,9	41,1
важко відповісти	16,5	13,8	13,1	17,4	17,8	17,6
не чув про таке	15,6	6,3	7,6	11,2	6,8	13,4

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	27,5	32,3	20,2	32,8
негативно	26,8	40,4	50,4	48,5
важко відповісти	26,0	17,5	14,2	9,7
не чув про таке	19,6	9,8	15,1	9,0

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	31,4	29,3	24,0
негативно	37,2	41,8	42,5
важко відповісти	17,4	17,5	17,8
не чув про таке	14,0	11,4	15,6

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитесь до 12-бальної системи оцінювання знань, що використовується нині в закладах загальної середньої освіти?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
позитивно	51,8	74,2	56,9
негативно	26,6	17,7	23,5
важко відповісти	21,1	8,1	19,2
не чув про таке	0,6	0,0	0,3

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Жовтень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.
позитивно	44,6	48,8	50,3	51,9	51,0	51,8
негативно	26,1	36,4	33,6	28,7	32,3	26,6
важко відповісти	26,0	12,7	14,3	18,6	16,1	21,1
не чув про таке	3,3	2,0	1,9	0,8	0,7	0,6

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	53,9	50,8	47,6	61,0
негативно	19,1	29,8	32,5	15,4
важко відповісти	25,8	19,0	19,5	22,8
не чув про таке	1,1	0,4	0,3	0,7

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	69,7	57,1	34,5
негативно	19,3	24,1	34,0
важко відповісти	10,7	18,7	30,2
не чув про таке	0,4	0,2	1,2